

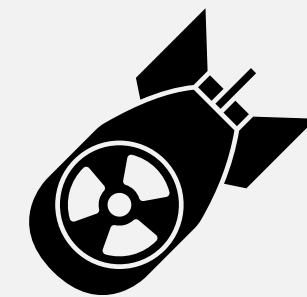
Kaip elgtis sprogus „nešvariai bombai“?

LEIDINYS PARENGTAS PAGAL JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTIJŲ LIGŲ KONTROLĖS IR
PREVENCIJOS CENTRO REKOMENDACIJAS

Vilnius, 2022



Kas yra „nešvari bomba“?



Mažai yra žinomų atvejų apie radioaktyviųjų medžiagų panaudojimą piktavališkais (terorizmo) tikslais, todėl natūralu, kad šiuo metu gyventojus pasiekianti įvairi informacija apie galimą „nešvarios bombos“ panaudojimą kelia klausimų, kas yra ta „nešvari bomba“, kokiais tikslais ji naudojama ir kaip elgtis, jai sproguos.

Nešvari bomba yra įtaisas, kuriame prie įprastų sprogstamųjų medžiagų, pvz., dinamito, pridedama radioaktyviųjų medžiagų.








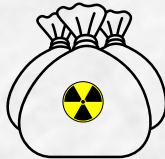


Mokslininkai sutaria, kad net ir gerai sukonstruota „nešvari bomba“ daugiau žalos padarytų dėl sprogo, o ne dėl pasklidusios radiacijos. Didesnį radioaktyviųjų medžiagų kiekį nėra lengva įsigyti ir sudėtinga jas saugiai pridėti prie sprogstamųjų medžiagų. Pagrindiniai tokios bombos panaudojimo tikslai – radioaktyviosiomis medžiagomis užteršti aplinką (dirvožemį, orą, gyvenamuosius ir visuomeninės paskirties statinius ir pan.) bei daryti poveikį žmonių psichinei sveikatai, kuris nebūtų susijęs su realiu radiologiniu pavojumi, o nulemtas baimės ir nerimo dėl galimų sveikatos pakenkimų (vėžinių susirgimų, apsigimimų atsiradimo tikimybės ir pan.).

„Nešvarios bombos“ sprogo sukelta žala priklausytų nuo sprogstamosios medžiagos galingumo, tačiau toks sprogo sukeltų daug nepatogumų – reikėtų organizuoti paveiktoje teritorijoje esančių žmonių radioaktyviojo užterštumo kontrolę, dezaktyvuoti radioaktyviosiomis medžiagomis užterštus žmones, gali prireikti įvesti vietinių maisto produktų vartojimo ir tarptautinės prekybos apribojimus, dezaktyvuoti užterštus statinius, teritorijas ir pan. Visi šie darbai būtų didelė ekonominė našta.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad, sproguos „nešvariai bombai“ būnant atviroje radioaktyviosiomis medžiagomis užterštoje vietovėje, galima išorinė apšvita, o įkvėpus ar prarijus radioaktyviųjų medžiagų – vidinė apšvita. Siekiant sumažinti sproguosios „nešvarios bombos“ galimą radiacijos žalą sveikatai, gyventojams reikia žinoti ir prireikus taikyti šias paprastas apsaugos priemones.







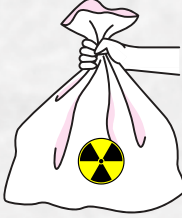



Jeigu, sprognus „nešvariai bombai“, esate lauke netoli sproginimo vietos:



- Užsidenkite nosį ir burną bet koku turimu audiniu, taip sumažinsite pavojų įkvėpti radioaktyviųjų dulkių ar dūmų.
- Nelieskite jokių daiktų, skeveldrų, pasklidusių po sproginimo – jie gali būti radioaktyvūs.  
- Laikykitės kuo toliau nuo matomų dūmų ar garų vietos. Mažiausias saugus atstumas nuo sproginimo vietos yra apie 30–50 metrų. 
- Sproginimo vietoje ar šalia jos negerkite, nevalgykite, nerūkykite.  
- Skubiai eikite į arčiausiai esantį pastatą, kurio sienos ir langai nėra pažeisti. Tai apsaugos nuo radiacijos. 
- Įėję į pastato vidų, nusivilkite išorinius drabužius ir, jeigu turite, įdėkite juos į plastikinį maišelį. Į maišelį įdėkite ir audinį, kuriuo buvote užsidengę nosį ir burną. Neturint plastikinio maišelio, nusivilktus viršutinius drabužius laikykite kuo atokiau nuo žmonių, geriausiai, jei yra, kitoje patalpoje. Nusivilkus viršutinius drabužius radioaktyvųjį užterštumą galima sumažinti iki 90 proc. 
- Radioaktyviosiomis medžiagomis galimai užterštus drabužius laikykite tol, kol kompetentingos institucijos nurodys, kaip toliau juos tvarkyti. 
- Jeigu yra galimybė, nusiprauskite po dušu arba nusiplaukite atviras kūno vietas drungnu vandeniu ir muilu. Ištrinkite plaukus. 
- Klausykitės pranešimų per radiją ir televiziją ir elkitės pagal teikiamas rekomendacijas. 

Jeigu, sprogyus „nešvariai bombai“, esate patalpoje netoli sproginimo vietos:



- Jei pastato sienos ir langai nepažeisti, likite pastate.  
- Uždarykite visus langus, lauko duris, židinio sklendes bei išjunkite ventiliatorius ir šildymo bei oro kondicionavimo sistemas. 
- Jei pastatas buvo smarkiai apgadintas, skubiai eikite į artimiausią pastatą, kuriame sienos ir langai nepažeisti.   
- Jei turite išeiti į lauką, užsidenkite nosį ir burną audiniu. Grįžę į pastatą, nusivilkite išorinius drabužius ir, jeigu turite, įdėkite juos į plastikinį maišelį. Į maišelį įdėkite ir audinį, kuriuo buvote užsidengę nosį ir burną. Neturint plastikinio maišelio, nusivilktus viršutinius drabužius laikykite kuo atokiau nuo žmonių, geriausiai, jeigu yra, kitoje patalpoje. 
- Radioaktyviosiomis medžiagomis galimai užterštus drabužius laikykite tol, kol kompetentingos institucijos nurodys, kaip toliau juos tvarkyti. 
- Jeigu yra galimybė, nusiprauskite po dušu arba nusiplaukite atviras kūno vietas drungnu vandeniu ir muilu. Ištrinkite plaukus. 
- Klausykitės pranešimų per radiją ir televiziją ir elkitės pagal teikiamas rekomendacijas. 

Daugiau informacijos:



www.rsc.lt



arba



+370 5 2 361936

Leidinį parengė Radiacines saugos centras